

Carl, medh Gudz nåde Sveries, Giötes och Vendes konung och arffurste, storfurste till Finlandh, hertig uti Skåne, Estland, Lifland, Carelen, Bremen, Verden, Stettin-Pomern, Cassuben och Venden, furste till Rügen, herre öfver Ingermanland och Wissmar, så och pfaltzgrefve ved Rein i Beijern, till Gülich, Clewe och Bergen hertig. Vår synnerlige ynnest och nådige benegenhet medh Gudh alzmechtig. Alldenstund, tro man, råd och öfverståthållare, vi uppå borgmestare och råds her i Stockholm anhållande nådigst resolverat hafva att förinna dem den platzen utan för den gamla linien ifrån ladugården till Norre malms tullport effter magistratens ingifne delineation och det till så mycket bättre uthrymme för dem, som byggia villia, såsom och till att så mycket bättre facilitera stadsens omkostnad ved stacketernes fulbordan och ved macht hållande, dy är till eder vår nådige villie och befallning, det I stellen eder sådant till effterrättelse, maintenerandes dem på våre vegnar ved samma resolution, att de merbemelte resolution verkligen och till godo åthniuta måge, men der hos så lagandes, att tompterne staden till nytto och godo måtte utdelte och bebygde blifva, så att den dessein, som vår salige herrfader giort hafver, med gatun dirigerat åth 3 cronor, på intet sätt blifver förrykt. Ved samma tillfälle kunne vi intet annat än påminna och iterera de förre ordres, som vi om norre tullport gifvit hafve, derved att utan vidare drögsmål all nödig anstalt göras måtte. Vi befalle eder her medh Gudh alzmechtig synnerligen nådeligen. *Datum* Stockholm den 27 *octobris* anno 1670.

Uppå högstbemelte h. k. M:t, vår respective elskelige käre herr sons, så och allernådigste konungs och herres vegnar

Hedeuig Eleonora

Per Brahe	C. G. Wrangell	Gustaff Otto Stenbock
Grefve till Vissingsbårg	S. r. marsk	S. r. amiral
S. r. drätzet		

Magnus Gabriel De la Gardie	Clas Rålamb
S. r. cansler	uti r. skattm. stelle

S. Franc

167. Förmyndarstyrelsens bref till magistraten om stadsvakten och om befrielse från arrendeafgift för Norrström samt om allmänna besvärs utgörande af alla handlande. Stockholm den 5 april 1671.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original II.* — Sigill (se under N:o 143) på sid. 4, där det tjänat till försigling af det hopvikta brefvet. Utanskrift till borgmästare och råd. Därbredvid antecknad: *Insinuerat och upläsit den 19 aprilis anno 1671.*

Carl, med Gudz nåde Sveries, Giötes och Vendes konung och arffurste, storfurste till Finland, hertig uti Skåne, Estland, Lifland, Carelen, Bremen, Verden, Stettin-Pomern, Cassuben och Venden, furste till Rügen, herre öfver Ingermanland och Wissmar, så och pfaltz-grefve vid Rein i Beijern, till Gülich, Clewe och Bergen hertig. Vår ynnest och nådige benegenhet med Gudh alzmechtig. Oss är, tro undersåtare, samptelige borgmestare och råd, eder supplication föredragen, hvarutinna I gifven tilkenna, hvad för store medel stadsvakten fordrar och reqvirerar, sedan som den förledet år är vorden uppå vår befallning försterckt, hvilke medel staden, varandes begripen uti stora och kostbara byggningar, intet är mechtig att tillsettia, hemstellandes I oss, om icke samma vacht till förrige vanlige talet må reduceras heller och att vi ville förordna och utse någon hielp till dhe öfrigas löning. Detta ärende hafve vi öfverlagt och befunnit, att såsom den försterckte vachthåldningen, till den gemena ro och säkerheten lender, derutaf I allerede hafve funnit utan tvifvel merckelige prof, altså kan icke heller den på något sätt ändras och till mindre tal reduceras, mindre att vi utaf våre andre medel kunna, hvad till sielfve försterckningen fordras, tilleggia. Men så hafve vi till att visa vår nådige benegenhet emot staden sampt borgerskapet resolverat och godt funnit, att her effter befrija och förskona staden med det arrende, som staden till oss och cronan för Norre ström hertill gifvit hafver. Vi hafve och i lika måtto borgerskapet, som handla, till hielp velat förordna, att alle dhe, som her i staden handla, det vari sig adel, våre be-tiente eller hvem det och vara vill, och hertill sig undandragit hafva att gifva till staden nogon contribution, skola her effter præ-ster alla *onera realia*, som en annan borgare underkastat är, jemväl och äre vi i vercket begripne till att lindra dhe besvär, som borgerskapet hafver utaf inqvarteringar, hvilket icke ringa skall kunna lindra borgerskapets besvär och derhos skall kunna förmera

stadsens medel och inkomster, såsom I med mera kunna se af dhe resolutioner, som vi der öfver hafva låtit fatta. Hvilket lender eder till efterrättelse. Och vi befalle eder Gudh alzmechtig nådeligen. Datum Stockholm den 5 aprilis anno 1671.

Uppå högstbemälte h. k. M:t, vår respektive elskelige käre herr sons, så och allernådigste konungs och herres vegnar

Hedeuig Eleonora

Gustaff Sparre
i r. drotz. stelle

C. G. Wrangell
S. r. marsk

Gustaff Otto Stenbock
S. r. amiral

Magnus Gabriel De la Gardie
S. r. cansler

Gustav Baner
i r. skattmest. stelle

S. Franc

168. Förmyndarstyrelsens resolution om stadsvakten och om befrielse från arrendeafgift för Norrström. Stockholm den 5 april 1671.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original II.* — Sigillet löst (se under N:o 143); märke efter detsamma mellan änkedrottningens och öfriga undertecknares namnteckningar.

K. M:ts nådige resolution uppå magistratens ingifne supplication angående stadsvachten her i staden, gifven Stockholm den 5 aprilis anno 1671.

K. M:t hafver sig låtit magistratens her i Stockholm supplication föreläsa angående den föreslagne förminskningen på stadsvachten heller och den begärte hielp till sielfve underhållet och deruppå för godt och rådsampt befunnit för den gemene säkerhetens på gatorne erhållande att låta förblifva ved den försterckningen, som förledet år uti vachthåldningen af oss förordnadt och belevvat är, utan till att göra derutinnan nogon ändring, och i det öfrige, staden till nogon hielp och understödh, af serdeles gunst och nåde resolverat och hermed förklarat till att befrija staden ifrån det arrende, som magistraten hertill till oss och cronan årligen för Norreström betalt och erlagt hafver, så att dhen derföre för detta är och her efter skall vara obesvärad och otil-

talter, välförståendes likväl att sielfve dispositionen öfver strömmen effter k. M:ts af den 25 *martii anno* 1662 gifne bref¹ staden förbehålles. Der effter alle, som vederböre, serdeles K. M:ts cammercollegium, sig hafver att rätta. *Actum ut supra.*

Uppå högstbemälte h. k. M:t, vår respektive elskelige käre herr sons, så och allernådigste konungs och herres vegnar

Hedeuig Eleonora

Gustaff Sparre
i r. drotz. stelle

C. G. Wrangell
S. r. marsk

Gustaff Otto Stenbock
S. r. amiral

Magnus Gabriel De la Gardie
S. r. cansler

Gustav Baner
i r. skattmest. stelle

S. Franc

169. Förmyndarstyrelsens resolution om allmänna besvärs utgörande af personer utom borgarståndet, som i Stockholm drifva handel. Stockholm den 5 april 1671.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original* II. — Märke efter det bortfallna sigillet mellan änkedrottningens och öfriga undertecknares namnteckningar. Tryckt i *Stiernmans Ekonomiförordningar* III, sid. 860.

K. M:ts resolution och förklaring uppå borgerskapets her i des residentz stad en och annan tid insinuerade besvär handelen angående. *Datum* Stockholm den 5 *aprilis anno* 1671.

K. M:t förnimmer af des trogne undersåtares af borgerskapet en och annan tid inkomne besvär, huruledes deras handel och näring merckeligen aftager, dem till skada och förfång, hvilket förorsakar sig endels deraf, att icke allenast åtskillige stånds personer uthom borgerskapet, utan och k. M:ts och cronones betiänte tillmäta sig den friheten att få fritt och obehindrade handla, villiandes ingendera af desse förenembde vinna burskap och præstera dhe *onera*, som andra af borgerskapet äro skyldige, endels och deraf, att en stor del så väl inom som uthom borgerskapet hafva åthniutit k. M:ts frihetsbref till att handla och vandla utan att vara derföre

¹ Se N:o 148.

underkastade nogon borgerligh tunga. K. M:t påminner sig fuller, hvad sielfve frihetsbrefven vedkommer, hafva några personer med slike friheter benådat och det af visse skäl och motiver, men såsom k. M:t ser, det samma friheter missbrukas, androm till præiudice, emot dhe åtskillige staden Stockholm af k. M:ts antecessorer och Sveries konungar förundte privilegier, jemväl dhe ved förflutne riksdagar för borgerskapet i gemen gifne resolutioner, dem k. M:t hade förmodat allerede vara stälte i execution, så förorsakas k. M:t så i förmågo af berörde resolutioner och sielfve billigheten ännu herved att stadga och förordna, att alla dhe, som villia bruka handel och borgerlig näring uti gross eller minut, det vari sig af adel, k. M:ts eller adelens betiänte eller eho det och vara kan, hvilket k. M:t af serdeles gunst och nåde vill hafva förundt och efterlåtitt, dhe samma skola vara skyldige till att præstera och undergå alla *onera realia*, för det att dem uthom deras stånd och tjänst blifver efterlåtitt att bruka samma borgerlig näring, varandes i det öfrige för dhe besvär, som *personalia* äro, effter privilegierna och i nåder befrijade. Och åligger alt derföre i synnerhet öfverståthållaren der hos och magistraten her i staden att ställa sig denne offta itererade resolution till effterrättelse, assisterandes borgerskapet utan nogon anseende till personen, så offta herom påmint och klagat blifver, efftersom och k. M:t på des sida vill, att öfverståthållaren och magistraten icke attenderar dhe frihets bref, som af en och annan af sielfve borgerskapet och andra kunna vara uthvärkade. Skulle emot förmodan ännu blifva her öfver klagat, då måste den vara förorsakat att stå till svars, som är *in culpa*, att samma resolution icke blifver vederbörligen effterlevvat och exequerat. *Actum ut supra.*

Uppå högstbemälte h. k. M:t, vår respective elskelige käre herr sons, så och allernådigste konungs och herres vegnar

Hedeuig Eleonora

Per Brahe

Grefve till Vissingsborg
S. r. drátzet

C. G. Wrangell

S. r. marsk

Gustaff Otto Stenbock

S. r. amiral

Magnus Gabriel De la Gardie

S. r. cantzler

Gustav Baner

i r. skattmest. stelle

S. Franc

170. Förmyndarstyrelsens privilegier för handtverkare att bosätta sig på Kungsholmen (Muncklägret). Stockholm den 30 mars 1672.

Riksregistraturet 1672, pars I, fol. 225 v.—227 v. Tryckt i *Stiernmans Ekonomiförordningar* III, sid. 899.

Frihet för handtverckerne, som sigh på Muncklägret nedersettia.

Vi Carl etc. giöre hermedh vitterligit, att såsom vi altidh hafve låtit vara oss angelägit till att indraga och inrätta uthi vårt rike allehanda handtvärckare och nödige manufacturer, våre tro undersåtare så i städer som på landet till nytta, fördhel och commoditet, och till samma vår helsosamme intentions befordran låtit af trycket uthgå nyttige ordningar, såsom och vederböranden medh fördhelachtige vilkor ihugkommit och benådat, men såsom berörde vår intention intet hafver kunnat ännu nå någon merckelig effect, hvarcken medh myckenheten af handtverckerne heller medh dhen fullkomlighet, som vedh verkét och embeterne fordras och require-ras, dy hafve vi till att så myckit bättre och snarare kunna nå den åstundade effect, enkannerligen till att kunna bringa förmedelst myckenheten af handtverckerne verkét till någon bättre fullkomlighet, för en nödtorft erachtadt till en begynnelse och prof här i vår residentz stadh att benåda och beneficera dem, som sigh på Muncklägret her vedh stadhen nedersettia villia, medh några fördhelachtiga vilkor och friheter, hvilka dhe framför dhe andra här i stadhen och på malmerne skole hafva till att åthniuta, nembligen att dhe uti tijo års tidh skole vara ifrån all borgerlig tunga, såsom contributioner, inqvarteringar, båtsmanshåldh samt andra ordinarie och extraordinarie uthlagor och besvär, ehvadh namn dhe hafva må, tullen och accisen altidh undantagandes, under berörde 10 år aldeles eximerade och befrijade; så förunne vi och, att dher någon af fremmande landh kommer och vill sigh här sammestädes nedersettia och bringer medh sigh hvariehanda handtvercksredskap, vedh store och lille tullen ifrån all gravation vara eximerat; icke heller skole desse handtverckare någon embetes skråordningh heller den, som vi för några år sedan deröfver hafva uthgå låtit¹, vara underkastade, utan dem blifva aldeles den frihet efterlåten

¹ *Allgemene ordning och skriv* af 1 mars 1669, tryckt i *Stiernmans Ekonomiförordningar* III, sid. 733 ff.

och lemnad att settia sigh här sammestädes neder deras embeter och arbete utan något slikt hinder och besvär att drifva och till godo niuta. I det öfrige, hvadh justitien angår, så skole dhe så väl som alla andra våre undersåtare och borgare här i staden vara under vår k. protection och hägn och i synnerhet sortera under vår magistratz här i Stockholm jurisdiction, hvarest dem all rätt och lagh skall skepas och vederfaras. Men såsom och der jempte antingen embeterne emellan heller emellan embetes männen och någon privat person angående serdeles deras arbete esomoftast stridigheter och besvär upkomma, hvilka intet tiänligen kunna dragas under någon ordinarie cämners- eller rådstugurätt, altså villie vi medh dhet forderligaste vara betänckte på en serdeles ordningh och gille, som embeterne skola hafva sigh till efterrättelse, väl förståendes likväl, att dhen medh berörde skråordningar ingen gemenskap hafva skall. Det alle, som vederböre, serdeles vårt general-commerciocollegium, öfverståhollare och magistraten här i vår residentz stadh, hafva sigh att efter rätta, så lagandes, att denna vår förordningh blifver tidigt inrättat och vederbörligen exeqverat. Till yttermera visso hafve vi detta medh vårt k. secret etc.

H(edeuig) Eleonora

P. B(rahe)

C. G. W(rangel)

G. O. S(ten ock)

M. G. D(e) I(a) G(ardie)

G. Ban(ér)

S. Franck

171. Förmyndarstyrelsens resolution på städernas besvär rörande magistratspersoners afsättning, sidovörnad mot magistratens domar, landsköp, laga rådmansval etc. Stockholm den 10 december 1672.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original* II. — Märke efter det bortfallna sigillet mellan änkedrottningens och öfriga undertecknares namnteckningar. Tryckt i *Stiernman, Riksdagars beslut* II, sid. 1695 ff.

K. M:tz nådige resolution och förklaring öfver the allmänne besvär och giorde ansökningar, som samtliga borgerskapet, vidh denne välberamade och nu påstående riksdagh församlade, underdånigst hafva ingifvit och föredraga låtit, gifven på Stockholms slott den 10 december år 1672.

Efttersom till k. M:t af samtliga borgerskapet af städernes vidh denne riksdagh fullmäktige någre them i synnerhet angående besvärspuncter underdånigst äre ingifne, så hafver k. M:t themsamme öfverse, jämväl theras muntlige berättelse förhöra låtet, alt noga öfverlagt och effter hvar saks beskaffenhet sampt tidernas tillåtelse sigh i nåder således theröfver förklarar, som öfver hvar punct ser-skilt hereffter fölier.

1. Hvadh k. M:t uppå riksdagen år 1664 för thess trogne undersåthare af borgerskapet hafver resolverat¹, det ingen af magistraten i städerna skulle blifva satt ifrån sin tjenst, förr än han effter lagh och laga stadgar vore befunnen och dömd sådant straff hafva förtiänt, thet vill k. M:t låta them obehindrat åthniuta sampt vederbörande hermedh anbefalt hafva them thervidh att handhafva; skulle och något vara heremot i synnerhet skiedt, som en eller annan hade skiäl att besvära sigh öfver, så vill k. M:t hafva tilllåtet, att samma sak till rätta må angifvas och lagligen utföras emot then, af hvilken en och annan i detta fall kan förmena sigh vara förorättat.

2. Angående then schimpf och sidvörndadh, som magistraterne i anseende af theras fälte domar af en del obetänkte och illvillige skall blifva tillfogat, såsom bemälte skimff måste skie antingen uthi hofrätterne, dit saken igenom laga vadh länder, eller och uthom rätten, så vill k. M:t till att afböija thet, som i första *casu* kan

¹ Se ofvan sid. 369.

hända, hafva dess hofrätter anbefalt, att the sådane inlagor, förmedelst hvilke någon magistrat kan blifva sidvördat, vederbörande communicera, på thet sådane injurier lagligen utföras kunna; män blifver något talt uthom rätten af någon, så är skiäligt, att magistraten låter sigh vara sielf bekymbrat sådant att upspana och sedan i lika måtto lagligen prosequera.

3. K. M:t pröfvar och vara skiäligt, det ingen sigh uthi magistratens sysslor inmängia må, them till hinders eller förfång, uthan allena then, som effter sitt embetes fodran det giöra bör, så att alt effter lagh och laga ordning förhandlas må.

4. Hvadh samptlige borgerskapet i den 4:de puncten vidlyfftigt införer och sigh besvärar öfver det myckla landzkiöp, som af en och annan, adel, brukspatroner, arendatorer, fogdar, bönder etc. föröfvat blifver, så, emedan alt, hvadh till hemmande heraf resolveras kan, är så väl och utförligen för detta resolverat, att dertill inthet vidare kan tilläggias, thy vill k. M:t hafva alle thess landzhöfdingar alfvarligen anbefalt att hålla ther hand öfver, vidh k. M:t onåde tillgiörandes, varandes af magistraterne hvar å sin ort förpliktade å landzhöfdingarne uptäcka och gifva tillkänna, hvadh heremot kan blifva brutet och handlat, på det sådant må kunna vederbörigen afstraffas och rättas. Och som k. M:t thetta ärende sielf allernådigst hafver till en del proponerat för ett ständernes utskott, så vill k. M:t och uppå thess inkomne betänkiande vidare sigh heröfver förklara och alle missbruk möjligast bota låta, såsom och framdeles vara betänkt alle the ordningar och resolutioner, som hit höra, att öfverse och uthi en stadga till allas effterrättelse sammandraga samt af trycket utgå låta.

§§ 5—7. Om de norrländska städernas specialbesvär angående landsköp, bondeseglation och böndernas spannmålshandel. — § 8. Om kopparförsäljningen från kopparberget och dess ordnande. — § 9. Om järnplåtarnas höga pris och om nya plåthamrars upprättande. — § 10. Om Boråsbornas handel. — § 11. Beslut om kompanierna, speciellt om tobakshandelns anordning, uppskjutes. — § 12. D:o om tjärushandeln. — §§ 13—14. Frågor rörande stora sjötullen. — §§ 15—16. Om "järnvräkeriet" skall förordning utfärdas.

17. Att de ledige ställen af borgmestare och rådih måge förmedelst lage val blifva ersatte och icke någre utländske thertill tagas, thet finner k. M:t Sveriges lagh och stadgar samt thess egne förre resolutioner vara likmätigt och vill förthenskull, att sådant

må altidh obehindrat blifva i akt tagit och observerat. Men hvadh kyrkioherdar och scholemestare vidkommer, så skiutes sådant opp till k. M:ts nu tillstundande myndige år och angående regering, antingen k. M:t the i thess omyndige år utfärdade resolutioner då confirmera eller och i någon del förändra täckes.

18. Anlangande det att icke mer än en tienst på en person må confereras, så hafver k. M:t sigh förklarar, att, såsom borgmestare och råd i städerne icke kunna prætendera för någon theras löns ringhet skull flere tienster, altså vill k. M:t theremot icke låta sigh betaga thess competierende rätt att beneficera dem, som k. M:t finner godt, viliandes likväl thervindh altidh hafva thet afseende, att icke någre tienster måge dragas tillhopa på en person, som icke kunna vara medh hvar andra compatible.

§ 19. Om tullen på tjära i "de södra städerna". — § 20. Surplusen på vin och salt måste behållas.

21. Hvadh the embeten vidhkommer, som städerne klaga öfver skole idkas på landzbygden, them till skada, hvilka sittaa i städerne och draga borgeligh tunga, så, aldenstund k. M:t hafver för detta sigh öfver samma ärende förklarar, thy kunna städerne, hvilka sigh i detta fall finna besvärade, ansökia landzhöfdingernes assistentz att blifva så vida handhafde, som förbemelte resolutioner thet förmå och innehålla, efftersom k. M:t inthet pröfvar skiäligt eller gagneligt vara att aldeles förbiuda, det inge embeten och handvärkerier sigh på bygden uppehålla och nidsättia skole.

22. Det missbruk medh embetes män, som under adelens försvar skall vara inritat, håller k. M:t aldeles för oskiäligt, och som denne puncten hafver varit en af them, hvilka k. M:t till städernes utskått af the inrikes handlingarne hafver proponera låtet, så vill och k. M:t effter thess inhämtade betänkiande sigh heröfver således förklara, som det till städernes upkomst och slike missbruks afskaffande tiäna må.

23. Emedan the stadgar och ordningar, som k. M:t till åtskillige öfverflödz afskaffande vidh gästebudh, klädedräkter etc. hafver låtet utgå och borgerskapet concernerar, åliggia städernes magistrat effter thess embetes plikt att ställa i execution och hålla hand öfver, fördenskull hade och k. M:t orsak them sielf att tilltala, i det de bekiänna them blifva ringa hos sigh aktade, och vill dem ännu alfvarligen hafva förmant, att the medh större flit

bemålte ordningar både sielfve observera, så och andre tillhålla att lefva och rätta sigh thereffter, men skulle magistraten något hinder af andre tillfogas i detta fall, så hafva the att gifva thet tillkiänna, på thet k. M:t må ställa ther böter uppå.

24. Hwadh borgerskapet vidare anhåller angående en sträng förordning öfver prompt betalning af riktige skulder, vexlar och obligationer, thet finner k. M:t allareda vara i akt taget förmedelst then vexelrätt sampt then serdeles förordning, huruledes medh klare obligationer och andre riktige fodringar procederas skall, hvilka k. M:t allareda år 1668 låtet utgå medh samptlige ständernas godtfinnande, uthaf hvilke hvar och en nogsampt kan blifva under rättat, huru han i slike mål skall må sökia sin rätt hos vederbörande domare eller executorer. Men att en och annan skulle blifva af k. M:t påmint inthe taga högre credit, än hans förmögenhet kunde tillräckia att betala, thet är så vida fåfängt, som det borgerskapet sielf vill åliggia att inthet kreditera något, om hvilkes riktige betalning the kunna hafva skiäl att tvifla.

25. Thet fel af execution, som på somblige orther klagas öfver, kan af k. M:t inthet rättas, medmindre the vilia angifva the special ärender och mål, som denne klagan hafver förorsakat, kunnandes eliest hvar och en, som sigh besvärat finner, effter anledning af rättegångsprocessen sökia hofrätternes remediering heruthinnan.

26. Aldenstund then resolution, som ridderskapet och adelen hafver sigh förvärfvat om skattehemmans inlösn, är uthi k. M:tz minorennitet utgifven och således nu mera beror på k. M:tz egen ratification vidh thess angående regering, thy blifver af thess äntelike förklaring therhän utstelt, dok att the i medlertidh i sin vigeur förblifva må.

27. Att stadhzens jord skall af andre, som på hvariehanda sätt kunna sigh sådan jord tillhandla, vilia therifrån söndras och serdeles dragas undan den skatt, som theraf årligen erläggias bör, thet finner k. M:t vara aldeles obilligt och böra rättas af vederbörande, efftersom ingom bör vara tillåtet, eho han är, att giöra then jord skattfri, som medh rätta skattskyldigh är, och kan hvar och en, som menar sigh vara præjudicerat, sökia sin landshöfdinges hielp och befodran heruthinnan, hvilken och förpliktat är att räckia then klagande handen och honom emot all egenvillighet försvara.

§ 28. Om kopparmyntningen. — § 29. Om vikt och mål. — § 30. Om "våg och pyndare".

31. Att borgerskapet icke må medh några utlagor uthan deras samtycke på allmänne riksdagar graveras, såsom och thet hållas stadigt, som på en allmän riksdagh slutet, till thess på någon annan riksdagh thet kan blifva förändrat, thet pröfvar k. M:t vara hel skiäligt, icke påminnandes sigh något vara förelupit, som heremot sträfva kunde.

Och är så thetta, hvadh k. M:t för denna gångh hafver funnit godt sigh öfver samptlige städernes allmänne besvär i nåder att utlåta och förklara, förblifvandes i det öfrige theras utskickade fullmäktige medh k. ynnest väl bevågen. *Actum ut supra.*

Uppå högstbemälte h. k. M:tz, respective vår elskelige käre herr sons, så och allernådigste konungs och herres vegnar

Hedeuig Eleonora

Per Brahe
Grefve till Vissingsbårg,
S. r. drätzet

Gustaff Baner
i r. marskens stelle

Gustaff Otto Stenbock
S. r. amiral

Magnus Gabriel De la Gardie
S. r. cansler

Sten Bielke
S. r. skattmästare

Johan P. Oliwekrans

172. Karl den XI:s bref till öfverståhållaren om lägre stadstjänsters besättande samt speciellt om notarietjänsten i embetskollegium. Stockholm den 14 maj 1673.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original V.* — Märke på sid. 4 efter det bortfallna sigillet, som tjänat till försegling af det hopvikta brefvet. Utanskrift till öfverståhållaren Axel Sparre. Därbredvid antecknadt: *Præsenterat den 26 maii anno 1673, med ordre att strax öppna samt Insinuerat och upläsit uppå Stockholms rådhus den 26 maii anno 1673.*

Carl, medh Gudz nåde Sveriges, Giöthes och Vändes konungh, storfurste till Finlandh, hertigh uthi Skåne, Estlandh, Liflandh, Carelen, Bremen, Verden, Stettin-Pommern, Cassuben och Vänden,

furste till Rügen, herre öfver Ingermanlandh och Wissmar, så och pfaltzgreffe vedh Rhein i Beijern, till Göllich, Clewe och Bergen hertigh. Vår synnerlige ynnest och nådige benägenhet medh Gudh alzmechtigh. Aldenstund, tro mann, rådth och öfverståthollare, de nidrigare tiensterne här vid staden för detta hafva varit och i för-mågo af deras välfångne och nådigst dem förundte privilegier böra vara under borgmästare och rådth frije val och godhtyckio, och effter dhe mäste *vota* besättias, ty villiom vi och så till en godh ordnings deste bättre erhållande, at her effter skall således der medh förhållas och dem intet förfång ske i detta deras vanlige bruk och nådigst dem effterlåtne rättighet; till den ände hafva vi också, sedan vi till vårt arfrikes styrelse trädde, dhe sollicitanter, som om något sådant hafva giordt hos oss ansökningh, till magi-straten remitterat; och såssom vi ärom sinnade i nåder at giöra detsamma häreffter, så frampt icke en gångh eller annan något serdeles tillfelle, skäl och orsak skulle gifva oss anledningh vårt nådige välbehagh at förklara och något däruthinnan at statuera, så befallom vi och eder her medh alfvarligen, att I effter edert em-betes plicht hållen hand deröfver, att alle sådane tiensters val i föllie af privilegierne och denne vår nådige förordningh ordent-ligen effter laga stadgar och en godh gammal vana måge *per vota* för rättade blifva, icke tillstådiandes, att borgmästare och rådth här-uthinnan eller i andre slike saker flere, som dem medh rätta compe-tera, må ske något hinder eller intrång. Och såssom i synnerhet oss nu är berättelse i underdånighet giord, att en benämnd Israel Emporagrius skall uthi bygningscollegio så när ett helt år hafva förvaltad notariitiensten, och då detta med embetescollegio är itt vordet effter den nya förordningen, hafva borgmästare och rådth i *februarii* månad försäckrat honom på samma tienst och än seder-mera de sampt underståthollaren med dem förent sigh, någre få undantagne, och fallit derpå, att han, Emporagrius, vid notariit-iansten skulle blifva behållen, ty hafvom vi ock så i nåder för gott och rättvist funnit at comfirmera honom dervid, såssom förr betienten i collegio, såssom rådmans och borgares son och således effter privilegierne närmast, såssom giordan igenom studier och resor der till skickeligh och såssom med magistratens samtyckie antagen, på det således en godh ordningh må blifva erhållen, lag och privilegier handhafde, och hvad som *per majora* medh skäl och grund slutes, vinna sin behörlige krafft och efftertryck, hvilket I

ställen eder till hörsam effterrättelse. Och befallom eder Gudh alzmechtigh synnerligh nådeligen. Datum Stockholm den 14 *maii* anno 1673.

Carolus

E. Lindschöld

173. Karl XI:s konfirmation på stadens privilegier. Malmö den 23 augusti 1673.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Diverse konungabref*. — Samma sigill som under N:o 143 och följande bref.

Vi Carl, med Gudz nåde Sveries, Giötes och Vendes konung, storfurste till Finland, hertig uti Skåne, Estland, Lifland, Carelen, Bremen, Verden, Stettin-Pomern, Cassuben och Venden, furste till Rügen, herre öfver Ingermanland och Wissmar, så och pfaltzgreffe ved Rein i Beijern, till Gülich, Clewe och Bergen hertig, giöre vitterligit, det oss hafva våre trogne undersåtare, samptelige borgmästare och rådih uti vår residentz stadh Stockholm, underdånigast te och præsentera låtit ett h. M:ts drottning Christinas öpne bref, daterat Stockholm den 29 *januarii* 1646¹, hvarutinnan högbemälte h. M:t förklarar att villia allernådigst skydda och handhafva borgmästare och rådih sampt menige borgerskapet ved deras välfågne så gamble och urminnes som nye privilegier, fri- och rättigheter, jemväl och låta dem icke mindre här effter än hertill oturberat och obehindrat niuta alle deras intrader och inkomster, som är förskått, burgelt, våg- och murpenningar, *item* sakören, som på rådstugun falla, så vida dhe staden tillförende effterlåtne äro, såsom och tolag af alt fremmande och inlenskt gods, accis och slachtari, bakande och bryggande sampt bro, hampn-, bom- och pålepenningar, medh hvadh mera som staden tillstår och till stadsens ingelder erleggias bör och staden här till niutit hafver, här under och förståandes Norre och Södre förstadh, som med staden coniungerat är, så och den del af Ladugårdslandet och Munckelägret, som under

¹ Se N:o 120.

staden och des jurisdiction lagd och donerat är, doch detta alt *provisionaliter*, till des någon bättre legenhet gifvas kunde på bemälte privilegier punctervis att resolvera; *noch* ett h. M:ts vår högstärade salige herr faders, glörvördigst i åminnelse, bref, daterat Stockholm den 28 *junii anno 1655*¹, hvarutinnan åtskillige framfarne konungars staden gifne privilegier *provisionaliter*, och till des fram bättre tillfelle gifvas kunde *in specie* och punctewis på merbemälte stads privilegier att resolvera, confirmeras, underdånigst hos oss anhållandes, dhet vi berörde bref och privilegier nådigst i lika mätto confirmera tecktes. Och såsom vi samme deras begäran och underdånige anhållande finnom skäligt, dy hafvom vi af gunst och nåde, såsom och af dragande omsorg och benegenhet för bemälte stads välferd, upkomst och förkofring förundt och confirmerat, som vi och i krafft af detta vårt öpne bref förunnom och confirmerom offtabemelte stadh deras privilegier att niuta, bruka och behålla så her effter som her till oturberade och oqvalde, doch detta alt *provisionaliter*, till des oss kan gifvas nogon bättre tidh och legenhet *in specie* och punctewis på merbemelte privilegier vår nådige resolution och bekräftelse att gifva och sålunda oss förklara, som vi kunnom pröfva lenda oss till tienst sampt staden och des inbyggare till förkofring och tillvext. Vi biude och befalle fördenskull allom, som oss med hörsamhet och lydno förplichtade äro och för vår skull vele och skole göra och låta, att dhe rätta sig her effter, icke görandes bemelte Stockholm stads magistrat eller andre des invånare här emot hinder, men eller förfång i någon mätto, nu eller framdeles. Till yttermera visso hafve vi detta medh vår egen hand underskrifvit och medh vårt konungslige secret bekräfta låtit, som skedde i Mallmö den 23 *augusti anno 1673*.

Carolus

E. Lindschöld

¹ Se N:o 140.

Stockholms stads privilegiebref.

174. Karl XI:s bref till öfverståthållaren och magistraten om förhöjning af accisen på utländskt öl m. m. till nya Kungsholmsbroens fullbordan och underhåll. Malmö den 23 augusti 1673.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Diverse konungabref*. — Märke på sid. 4 efter det bortfallna sigillet, som tjänat till försegling af det hopvikta brevet. Utanskrift till öfverståthållaren och borgmästare och råd.

Carl, medh Gudz nåde Sveries, Giötes och Vendes konung, storfurste till Finland, hertig uti Skåne, Estland, Lifland, Carelen, Bremen, Verden, Stettin-Pomern, Cassuben och Venden, furste till Rügen, herre öfver Ingermanland och Wissmar, så och pfaltzgreffe ved Rein i Beijern, till Gülich, Clewe och Bergen hertig. Vår synnerlige ynnest och nådige benegenhet med Gudh alzmechtigh. Vi hafvom, tro man, rådih och öfverståthållare, så och samtelige borgmästare och rådih, af eder hos oss underdånigst insinuerade supplique intagit dhe skäl och motiver, som eder hafva gifvit anledning till att begära vårt nådige tillstånd att få öka tolf öre silfvermynt i accisen på hvart fat Wissmars och annat fremmadt öl, som till Stockholm införes och försellies, och som vi hafve funnit dem gode och gyltige, dy hafvom och här med velat eder intet allenast vår nådige tillåtelse förunna med denne tillökning af 12 öre silfvermynt hvart fat fremmadt öl att beleggia, utan och årligen en billig proportionerat genandt uti accisen att åthniuta och upbära utaf brännevins brännare äfven som af bryggarne, doch med det nådige förbehåld, att de her af fallande medel till nye Kongsholmsbroens ved macht hållande, förbättring och fulbordan användas skole, görandes oss i nåder försäkrade, att I till föllie af vårt förrige till eder afgågne bref dragen den försorg, att ett så nyttigt och nödigt publiqt värk icke allenast må komma ju förr ju heller till sin rätta fulkommenhet, utan och att dhe, som på pant eller sin credit någre medel her till upnegotierat och der uti stuckit hafva, måge nå derföre satisfaction och betalning och skadelöse præsteras, på dhet att således passagen öfver broen utaf nogot lengre drögsmål må blifva frigiord. Hvar med vi befallom eder Gudh alzmechtigh synnerligen nådeligen. *Datum* Malmö den 23 augusti 1673.

Carolus

E. Lindschöld

175. Karl XI:s resolution på städernas besvär rörande privilegier, val af borgmästare, rådmän m. fl., landsköp etc. Uppsala den 3 oktober 1675.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Kongl. bref till magistraten i original II.* — Märke efter det bortfallna sigillet under konungens namnteckning. Tryckt i *Stiernman, Riksdagars beslut II*, sid. 1747 ff.

K. M:tz nådige resolution och förklaring öfver the allmänne besvär, som samptlige städernes fullmäktige uppå denne nu väl öfverståndne riksdagh föredragit och inleffererat hafva, gifven på Upsala slott den 3 octobris år 1675.

Såsom k. M:t sikh icke mindre i nåder vårda låter om samptlige borgerskapet än andre thess trogne undersåthares välstånd, så hafver och k. M:t låtet sikh förekomma de underdånige besvär, samptlige städernes fullmäktige punctevis hafve låtet föredraga, och vidh dess genomlöpande funnet skiäligt hvar och en saks beskaffenhet effter desse tider omständeligen och till städernes förmodelige nögie och ändtelige effterrättelse således att besvara, som hereffter fölier.

1. K. M:t besinnar nogsampt, att det till landets icke ringa styrkia länder, ther städerne blifva vidh makt och till sin upkomst conserverade, hvarföre och k. M:t resolverat hafver att vela hvar och en stads välfångne privilegier särskilt sikh företaga och så therå meddela dess nådige confirmation, såsom och hvadh donationer en eller annan stadh kan vara medh benådader, them vill k. M:t så vida hafva stadfäst, som the icke löpa emot riksdagsslutet och stadgan af år 1655, reduction af godzen angående, efftersom k. M:t i det öfrige städernes särskilte resolutioner, så snart the varda i k. M:ts cantzli ingifne, genom visse deputerade först vill låta öfverse och sedan sikh ytterligare theröfver förklara.

§ 2. Städernas begäran, att sessionerna i hofrätterna måtte hållas hela året igenom och lönera därför höjas, vill konungen taga i närmare öfvervägande.

3. Ehvadh domar, som genom appellation gå ifrån städerna till hofrätterne, och borgmestare och råd för sådane dess

fälte domar under varande action uthi parternes inlagor nogon sidovyrdat eller injurier tillfogas, det pröfvar k. M:t skiäligt, att hofrätterne strax uppå vederbörandes förklaring uthan vidare process låter magistraten få rätt och calumnianten strax vidh sjelfve hufvudsakens afdömande derföre tillbörligen plikta och afstraffat varda, efftersom rättegångsprocessen thet fodrar, att hvar och en bör å sine inlagor bruka höflighet och icke medh injurier thensamme upfylla.

4. Att något collegium skall draga under sin jurisdiction andre saker än ther under medh rätta böre lyda, thet pröfvar k. M:t vara oskiäligt, uthan såsom k. M:t vill hafva conserverat hvar och en vidh lagh sampt rättegångsordinantien och processen och icke tillåta, att någre confusioner theremot sikh inrita måge, så skole och städerne blifva i synnerhet handhafde och beskyddade vidh then rätt, som them competerar, och thertill niuta en nådigh assistentz, enär the hinder eller intrång, som them kunna skie och vederfaras, blifva specificerade och nampngifne.

5. Öfver det frije val, städerne äska uthi borgmestare och rådz och andre stadsbetjäntes tillsättiande vidh förefallande vacantier, af sådane personer, som äre af borgarståndet och sikh uthi justitiäsaker endels öfvat sampt eliest vidh andre stadzens tienster giordt meriterade, hafver k. M:t sikh således förklarat, att landzhöfdingarne hermedh alfvarligen blifva förmante att förfara heruthinnan effter lagh och städernes privilegier, ingalunda tillvällandes sikh någon myndighet förmedelst egen disposition att träda derifrån, uthan de vara förpliktade att effterlefva, hvadh lagen dem föreskrifver, eller och på vidrigit fall undgälla then bot, som kan förorsaka k. M:t vidh angifvandet effter saksens beskaffenhet dem att öfvergå låta.

§ 6. "Höfdingarne" i provinserna äga ej att omkullkasta magistraternas domar. — § 7. Städernas begäran, att infödde svenske män skola utses till guvernörer och kommandanter i landet och fästningarna, skall villfaras.

8. Ehuruväl det är på många riksdagar, men i synnerhet år 1672 utförligen förklarat öfver alt landzkiöp, som af åtskillige uthan borgarståndet blifver föröfvat¹, så måste likväl k. M:t numera medh misshagh förnimma, hurusom en part samma dess resolution helt vrångvist och till sin egen fördel hafva velat uttyda,

¹ Se ofvan sid. 409.

hvarföre k. M:t är vorden förorsakat icke allenast det förra hermedh att uprepa uthan och tillika alfvarligen förbiuda: 1:o det alle genantzborgare skole afskaffade varda och then siste handelsordningen therhän uttydas, att ingen, som icke är edsvoren borgare bör bruka borgeligh handel, uthan der någon annan utan borgarståndet vill idka handel, skall densamma vara förbunden till sådan handel, som skier af hans eget afvel eller och främmandom effterlåten är; 2:o att alt må komma till torgs och der föryttras, hafver k. M:t ofta tillförende befalt och vill fördenskull, att landzhöfdingarne och borgmestare och rådher öfver noga hand hålla och inthet tilllåta heremot att skie eller förelöpa, förbiudandes der hos 3:o att inthet godz må af någon, som icke borgare är, upläggias i bodar uthi minut att försälias, mindre uthi olaga hampner ut- eller införas, aldeles likmätigt de förordningar, som heröfver för detta äre fattade och till hvars och ens rättelse utgångne och publicerade.

§ 9. Några deputerade skola få i uppdrag att utreda frågan om kompaniernas afskaffande.

10. Hvardh angår järnvräkeriet, som borgerskapet anhåller att må skie uthi sielfve bergslagen, så hafver k. M:t för godt funnit att låta hela denna saken, som angår stapel- och opstädernes samt bergsmännens handel sin emellan och then säkerhet, hvar och en thervidh hafva bör, igenom visse deputerade noga öfverläggia, viliandes k. M:t effter inhemtad berättelse theraf medh det foderligaste giöra öfver alt en viss förordning, som förmodeligen skall kunna lända till styrkia af hvars och ens rätt samt thess välfärdz befodring.

11. K. M:t finner vara mycket betänkeligit att så beskränkia alt takjärns inkiöp i bergslagen, att ingen skall få thetsamma sigh tillhandla uthan uthi upstäderna, efftersom sådant tvång sträfvar emot den frihet, som all handel och manufactur till sin upkomst nödvändigt fordrar.

12. K. M:t håller helt billigt och rättvist vara, det hvar och en, som hafver bruk uthi bergslagerne, årligen skall vara pliktig att ingifva hos landzhöfdingarne specification på sitt bruks folk, som therunder försvares, och huru högt thet till mantals penningars erläggande bestiga kan, efftersom sådant allareda på många orter hafver varit brukeligit, på det således landzhöfdingarne tillika medh magistraten dereffter kunna thess bättre afse, hvardh till hvart

bruks fournerande vill behöfvas, så att icke brukspatronerne eller någon annan, ehvem det och vara kan, må understå sigh, under skien att fournera bruken, större provision dersammestädes att giöra, än nödvändigt tarfvas; hvar annorlunda skier, skall landzhöfdingen och magistraten hafva tillstånd det tillbörligen medh straff att låta anse och beläggia.

13. K. M:t finner och skiäligt vara, thet riddarskapes och adelens försvars- och embetsmän på landet uthom sitt ordinarie arbete för theras hof- och gårdzfolk icke måge tillstädias åt någon annan att arbeta, medmindre de på den händelsen sigh medh nestbelägne stadh och dess skrå hafva affunnet; så skole och alle bönhasar vara hermedh förbudne att hålla öpne bodar i marknadztider, vidh confiscation af varan och derpå föliande straff tillgiörande.

14. Hvadh tullfrihet, som städernes embetsmän kunna allareda hafva undfått vidh theras handtvärks förförande städerne emellan, then vill k. M:t them niuta låta, men att extendera then vidare än förre förordningar förmå, thet kan för åtskillige skiäl skull inthet efterlåtas.

15. Enär k. M:t dess nådige privilegium till handværkshusen, som i städerne äre inrättade, meddela mände och af trycket publicera låta, hafver dess ändtelige mening varit, att hvar och en effter ordens lydelse skulle icke uthom sine privilegier betiäna sigh af någre andre handtvärkare än hvadh theri *expresse* är them effterlåtet, hvarföre k. M:t och icke gilla kan, att the en sådan rättighet annorlunda extendera eller förstå skole, uthan vill, att the enskylt förblifva vidh den frihet, som förbemält är.

§ 16. Skolornas inkomster skola ej minskas, ehuru skolorna stundom skola flyttas mellan olika orter. — § 17. Förhöjningen på tjäru-tullen måste bibehållas. — § 18. Om Boråsbornas handel.

19. Anlangande inlösningen af den skattejord, hvartill ingen bördeman vara kan, så emedan k. M:t förnimmer, att ridderskapet och adelen hafva uthi thess omyndige år then resolution för sigh utvärkat, att then, som utlagorne af skattehem[man] äger, skall vara närmast till att inlösa jorden, när then går till salu uthom börd, men att the öfrige ständren hafva altidh på förrige riksdagar sigh theröfver besvärat, såsom skulle them ovitterligen vara något præjuditz tillfogat uthi then frihet; som hvar och en uthi köpande och säliande borde hafva effter lagh, thy skulle väl k. M:t giärna hafva sedt, att tiden för

denna gången hade velat tillåta, thet någon viss förordning heruthinnan medh alles communication och godtfinnande hade kunnat giöras, men som thet inthet är skiedt, så finner k. M:t skiäligt att ofvanbemälte resolution bör så länge hvila, till dess ständren framdeles sikh om alt detta angående förena kunne, och att imedlertidh så väl borgerskapet theras intenderade frihet i kiöp och säliande, som ridderskapet och adelen theras prätenderade rättighet och præferentz fri och obetagen lemnas, så vida then ene eller andre sikh på lagh och skiäl grunda kan.

20. K. M:t håller sikh sielf aldeles betänkeligit att bevilia till någre anståndz- eller beskärmelse-bref för dem, som i någon skuld kunna vara fördiupade, men om af en eller annan billigh orsak det kunde skie, så försäkrar k. M:t, att det icke skall blifva *debitori* effterlåtet, medmindre han kan visa creditorerne af sine böcker rätta beskaffenheten om dess förde handel och stat, så och kan sättia nögiaktigh borgen, att vidh utgången på de begiärte frihetsåren giöra creditorerne ett skiäligt nögie; och ther någre anståndz bref hertill gifne vore eller hereffter gifvas kunne, så vill k. M:t, att sådane icke annorlunda, än nu sagt är, gälla skole; skulle och någon finnas, som genom slöseri och försummelse kunde hafva sitt goda ombrakt och inthet mäktar creditorerne betala, then skall sådant icke allenast vara afslaget, uthan och han för samma dess föröfvade bedrägeri medh kroppen och arbete alfvarligen näpsas och afstraffas. Uthi det öfrige, såsom offta händer, att någon, som negotien rätt lärdt och dervidh all flit och försiktighet brukat, likväl förmedelst krigh, siöskador eller vådeld sampt andras fallisementer råkar uthi någon olägenhet, att han sine creditorer effter sin åstundan ey förnögia kan, så vill k. M:t vara therpå betänkt, att en sådan *casus* först medh vederbörande må communiceras och öfverläggias, huru vida en sådan effter föregående magistratens ransakning för fängelse och annan vanheder må blifva befrijat, enär han all sin behållne egendomb till creditorerne godvilligt uplåter och deremot för deras ytterligare tilltal söker att blifva fri och omolesterat, viliandes k. M:t sikh sedan deröfver ytterligare resolvera och förklara.

21. Hvadh bebyggandet af de ödes tompter vidkommer, som uthi städerne finnes, åtskillige ståndzpersoner tillhörige, så hafver k. M:t till afhielpande af en sådan klagan funnit godt att bekräfta h. M:ts drottning Christinæ resolution af den 12 november 1650¹,

¹ Se N:o 138.

befallandes borgmestare och rådih att lagligen åtvarna hvar och en innan tre års tidh hafva sådane sine tompter bebygde; hvar thet icke skier, thå måste execution dem öfvergå, och de obygde tompterne under staden vederkännas eller och magistraten sielfve blifva derföre responsible.

22. Såsom det är helt skiäligt, att den åker eller jord, som är lagd till städren, må till ingen annan än borgerskapet allena förpantas och abalieneras, så kan icke eller förnekas städren att emot en skiäligh betalning tillösa sigh den åker och jord, som af andre societeter förtiden häfdas och under städren medh rätta liggia böre, hvarvidh landzhöfdingarne dem uppå ansökning handhafva skole.

§ 23. Om tvister mellan sadelmakare- och remsnidareämbetena och mellan hattstofferare och hattmakare.

24. K. M:t håller aldeles oskiäligt, det någon skall understå sigh sådane resolutioner att utvärka, som emot lagh och städernas privilegier kunna sträfva, och vill fördenskull, der sådant förelöpa skulle, att det angifves, på thet alt sådant kunde ändteligen rättat och afskaffat blifva.

25. Att husdisciplinsordningen, som för någre år sedan utgick, må ophävas, och ingen vara effterlätet den att practicera, uthan hvar och en vidh Sveriges lagh blifva handhafd, det pröfvar k. M:t helt skiäligt, som den och tillförende finnes vara uphäfven, befallandes hermedh vederbörande sigh hereffter hörsamligen rätta.

26. De ordningar, som äre giorde öfver klädedräkter, bröllop, barndop och begrafningar, tillåter k. M:t i nåder borgerskapet sielf att öfverse och medh sine påminnelser uthi k. M:ts cantzli ofördrögeligen att inkomma, efftersom k. M:t sedan ärnar thensamme å nyo under thess egen hand publicera och till en alfvarligh execution påbiuda låta.

§ 27. Om båtsmanshållet.

28. Såsom inge utlagors påläggande plägar skie uthan på allmänne möthen och riksdagar, föruthan hvadh städren särskilt uppå anmodan under tiden bevilja och ingå, så försäkrar k. M:t och hermedh nådeligen, att städren uthan sitt godvillige samtycke icke skole blifva medh någon pålaga betungade.

§ 29. Förlängning af "uppläggningssterminen" eller tillåtelse att sätta pant i lilla tullen för gods, som skall uppläggas, beviljas ej. — § 30. Om magistratens domar i Skåne, Halland och Blekinge. — § 31. Om ansvar för vrångvist gjord angivelse. — § 32. Om den skånska kommissionen. — § 33. Kommendanters och officerares marketenteri i de södra landskapens städer förbjudes.

34. Huru vida the, som uthi städren äga hus och jord, uthom borgerskapet skole vara underkastade borgerligh tunga, theröfver är för detta åtskillige förordningar gjorde och lämpade effter hvars och ens stånd och vilkor, hvilke och uthi thetta fallet kunna vara städren till effterrättelse.

35. Vidh arfskifften måste så väl chronones betiänte uthom adelsståndet, de der hafva sina hemvister i städren, som stadsens borgerskap vara underkastade borgmestare och rådz disposition, efftersom riddarskapes och adelens arfskaper äre allena under hofrätternes, men de andres uthom adelsståndet under stadzrätternes jurisdiction undergifne.

§ 36. Inkvarteringstaxan skall öfverses. — § 37. Om tullen.

38. Aldenstund den klagan öfver deras föröfvade præjudicerlige seglation, som bo vidh siökandten, är offta tillförende genom åtskillige resolutioner afhulpen, så måste och hvar och en demsamme *stricte* effterlefva, hvaröfver landzhöfdingarnes plikt är att skaffa rätt och alfvarligh hand hålla.

§ 39. Resolutioner och förordningar angående städerna skola tillämpas äfven i de skånska städerna. — § 40. Om tjärukompaniet.

Uthi det öfrige förblifver k. M:t samptlige städernes fullmäktige medh k. ynnest altidh väl bevågen. *Actum ut supra.*

Carolus.

176. Karl XI:s bref om tullfrihet för vin till Södermalms stadskällare. Vänersborg den 1 mars 1676.

Original på papper i Stockholms rådhusarkiv: *Diverse konungabref*. — Sigillet (se under N:o 143) löst; märke efter detsamma under konungens namnteckning. Tryckt i *Stiernmans Commerceförordningar IV*, sid. 180.

Vi Carl, med Gudz nåde Sveries, Giötes och Vendes konung, storfurste till Finland, hertig uti Skåne, Estland, Lifland, Carelen, Bremen, Verden, Stettin-Pommern, Cassuben och Venden, furste till Rügen, herre öfver Ingermanland och Wissmar, så och pfaltzgreffe ved Rein i Beijern, till Gülich, Clewe och Bergen hertig etc., giörom vitterligt, att, alldenstundh våre trogne undersåtare, borgmestare och rådth uti vår residentz stadh Stockholm, hafva för några år sedan uppå vår nådige tillåtelse uti södre förstaden uppsättia låtit ett ansenligt hus, hvarest de hafva achtat att inrätta ett vin- och ölskänckeri af fremmande drycker, underdånigst nu anhållandes, det vi dem med några privilegier och friheter derutinnan förse och serdeles till bemälte hus och stadskällare ett partie vin årligen tullfritt nådigst förunna ville, samma deras underdånige begäran hafva vi med nåder förmärckt och alt derföre af gunst och nåde, serdeles såsom våre antecessorer ved deras cröningshögtider staden med några sådanne beneficier hafver ansedt, vi jämväl och till att betyga emot bemälte borgmestare och rådth nogon vår nådh och k. välvillia förundt och effterlåtitt, som vi och i krafft af detta vårt öpne bref förunnom och effterlåtomm bemälte borgmestare och rådth att få till deras stads källare på södre förstaden tullfritt införa årligen trettio åmar renskt vin, tijo piper spanskt och tiugu oxhöfden franskt vin, hvaremot bemälte borgmestare och rådth skole vara obligerade att låta skäncka och tappa gode och oförfalskade drycker och derjempte noga tillse, att ingen flerd uti bemälte skänckeri brukat och föröfvat varder. Det alle, som vederböre, serdeles vårt cammercollegium och generaltullförvaltare, hafva sig hörsammeligen att effterrätta. Till yttermera visso är detta med egen hand underskrifvit och vårt k. secret bekräftadt. *Datum Vennersborgh den 1 martii anno 1676.*

Carolus

Joel Örnsted

177. Karl XI:s bref till öfverståthållaren Klas Rålamb om stadsbetjäntes tillsättande. Stockholm den 20 mars 1676.

Riksregistraturet 1676, mars—april, fol. 146—147. Tryckt i *Stiernmans Commerceförordningar* IV, sid. 152—153.

Carl etc. Vår synnerlige ynnest etc. Såsom vi hafve, tro mann, rådh och öfverståthållare, uthaf edhert hos oss inlefererade underdånige memorial förnummit iblandh the hinder, som edher uti edhert öfverståthållareembetes vederbörlige förvalltande här vidh staden niuta, icke dhet ringaste vara, att åthskillige personer skole genom hvariehanda medel sökia att komma till stadzens tienster och betiäningar uthom edher och magistratens approbation om dheras capacitet och duchtighet, dher igenom skall hända, att under tiden sådanne personer till tjänster uti stadhen blifva emplojerade, som mera nachdel och otjänst än nytta åstadhkomma, altså och emädan vår oförändrade intention är att vidh the vacerande stadzens tjänsters besättiande alldeles skall förblifva och hållas, som the af forne konungar staden förundte privilegier, effter som vi och dhem strax vidh vårt anträde till regementet nådigst confirmerat hafva, jembväl och genom en vår nådige skrifvelse till då varande öfverståthållaren herr Axel Sparre af den 14 *mai* 1673¹ vårt ytterligare välbehagh i dhen måtto förklarar, uppå hvilketz inneholdh vi och nu till edher effterrättelse oss i nådher referere, medh nådigh villie och befallningh, att I dher öfver handh hållen och sådant edher till fullkommeligh effterfolgd ställen. Skulle och någre bref eller fullmacher, på hvariehanda förebringan, af oss på sådanne tjänster här vidh stadhen vara uthvärckade, så äro vi uthi nådher tillfredz, att the måge medh executions ställandet dher af hvila och innehållas, och att I medh edher underdånige berättelse om sådane bref hos oss inkomme, dock icke dess mindre förfare uthi sielfva tjänsternes uthdelande, som privilegierne och ofvanbemälte vårt alleguerade nådige bref innehålla och förmå. Detta I stelle edher till hörsamblig effterrättelse, och vi befalle edher etc.

Carolus

I. Swanhielm

¹ Se ofvan N:o 172.